

ระพี วิทยาพันธ์ 2555: การออกแบบสวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ชุ่มน้ำแบบชุมชนมีส่วนร่วม:
ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก จังหวัดระยอง ปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมการศาตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรมการศาตร โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์เอี่ยมพร วิสมหมาย, M.A. 174 หน้า

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ออกแบบสวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตำบลชากพง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง โดยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เข้าสนับสนุนกระบวนการ ออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมการศาตร ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ประกอบไปด้วย การร่วมสำรวจ การ สัมภาษณ์ การให้ทำแบบสอบถาม และการจัดประชุมกลุ่มผู้นำชุมชน 4 ครั้ง ผลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าวคือในช่วงแรกของกระบวนการ ผู้ศึกษาได้รับทราบแนวความคิด และกิจกรรมตามความต้องการของ ชุมชนหรือเป็นข้อเสนอโดยตรงของชุมชน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเมื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ ตามหลักการ ออกแบบโดยอ้างอิงจากหลักเกณฑ์ของการสร้างสวนพฤกษศาสตร์แล้ว จะได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ใน กระบวนการออกแบบผังทางเลือก (schematic plans) และกระบวนการพัฒนาแบบ (design development) ซึ่ง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในช่วงหลังนั้น เป็นการช่วยสนับสนุน ตรวจสอบ และวิพากษ์ให้งาน ออกแบบที่ถูกพัฒนาขึ้นมานั้นยังคงเป็นไปในทิศทางที่ตรงกับความต้องการของชุมชน ไม่เบี่ยงเบนผิด วัตถุประสงค์ไปสำหรับชิ้นงานออกแบบที่เป็นผลที่ได้รับจากกระบวนการศึกษาครั้งนี้ คือผังบริเวณรวมหรือ Master Plan ของสวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่ยึดหลักการในการออกแบบอย่างยั่งยืน ตามข้อเสนอของ ชุมชน โดยการใช้พืชพรรณและวัสดุที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น ใช้พรรณไม้ชุ่มน้ำของพื้นที่ เป็นหลักในการจัดวาง เพื่อออกแบบภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รักษาและฟื้นฟูสภาพพื้นที่ธรรมชาติเพิ่มขึ้น หลีกเลี่ยงการ ก่อสร้างในพื้นที่ที่ละเอียดอ่อน คำนึงถึงทัศนียภาพที่เกิดขึ้นจากพื้นดินและพื้นน้ำ อนุรักษ์พื้นที่เกาะโดยไม่ เปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เดิม แต่สร้างศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยการออกแบบเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้ ระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยในผังบริเวณรวมดังกล่าวนี้ ได้จัดแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1. พื้นที่ส่วนบริการและนันทนาการ 2. พื้นที่ส่วนศึกษาและจัดแสดง 3. พื้นที่ส่วนบริหารและ สำนักงาน 4. พื้นที่ส่วนวิจัยและทดลอง 5. พื้นที่สำหรับการสงวนและอนุรักษ์ธรรมชาติ ผู้ศึกษาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ร่วมกับการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมการศาตรได้เป็น อย่างดี และเป็นกระบวนการที่ผู้ออกแบบพื้นที่สาธารณะควรให้ความสำคัญ สิ่งที่เป็นผลด้านบวกที่เห็น ได้ชัด จากกรณีศึกษาโครงการนี้คือ การที่ชุมชนยอมรับในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ สามารถผลักดันให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดำเนินโครงการสร้างสวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ชุ่มน้ำให้สำเร็จในขั้นตอนต่อไป

ลายมือชื่อผู้ศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก